

Raadsinformatiebrief

Zaaknummer: / 18046-2024

Auteur	: Maíra de Jong van Lier
Domein	: Ruimte
Team	: Groene Leefomgeving
E-mail	: Maira.dejong@gemeentemaashorst.nl
Port.	: J.P.A. van den Heuvel

Aan de leden van de gemeenteraad van Maashorst.

Onderwerp

Luchtkwaliteitsonderzoek Graspeel

Kennisnemen van

Resultaten vooronderzoek Graspeel en vervolgstappen

Inleiding

Van juli 2022 tot en met juni 2023 is de luchtkwaliteit in de Graspeel gemeten door middel van een mobiel meetstation. De meetresultaten gaven aanleiding voor nader onderzoek naar kortstondige ammoniakpieken. In de periode juni – oktober 2024 hebben we in samenwerking met de Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN) een vooronderzoek gedaan om de beste onderzoeksstrategie te bepalen. Op basis van dit vooronderzoek concluderen we dat nader onderzoek naar ammoniakpieken niet doelmatig is. Gezien deze uitkomst zijn we aan de slag gegaan met het opstellen van een nieuwe benadering. Momenteel worden hiervoor twee complementaire lijnen verkend, namelijk geuronderzoek en belevingsonderzoek. In deze brief leggen we uit waarom we het ammoniakpiekenonderzoek afronden, en bespreken we de mogelijke vervolgstappen.

Kernboodschap

Uitkomsten vooronderzoek ammoniakpieken (zie ook bijlage 1)

Uit het vooronderzoek komt naar voren dat de kortstondige ammoniakpieken uit noordwestelijke richting komen. Deze pieken zijn te omschrijven als losse incidenten waar geen trend in te herkennen is. Wat de pieken zou kunnen hebben veroorzaakt is niet uit de meetdata te herleiden. De data laat ook zien dat de bulk van hogere ammoniak emissies juist uit zuidelijke richting komt.

Bij de analyse is gefocust op veehouderijen en hun ammoniak uitstoot. Daarover uitspraken doen, zonder andere potentiële bronnen te betrekken zou een tekortkoming zijn. Het is zeer waarschijnlijk dat mest uitrijden op het land ook tot verhoogde gemeten waarden heeft geleid.

Op basis van luchtfoto's en het mestoverschot ligt het voor de hand dat veehouderijen op zoveel mogelijk percelen zo vroeg en laat mogelijk nog mest uitrijden en dat dat ook in de directe omgeving van het meetstation is voorgevallen.

Er is ook gekeken naar het klachtenpatroon gedurende de meetperiode. Uit deze klachtenanalyse komt naar voren dat veruit de meeste klachten geurklachten waren. Op basis van de rekenmodellen voor ammoniak- en geuremissies kan worden gesteld dat deze twee soorten emissies niet gelijk opgaan. Er is dus geen direct verband tussen ammoniak- en geuremissie. Uit de klachtenanalyse valt inderdaad te concluderen dat de door het meetstation gemeten ammoniakpieken niet te relateren zijn aan gemelde klachten. Een klacht betekent niet dat er een piek van ammoniak is en een piek resulteert niet in een klacht. Dit betekent ook dat een (nieuwe) vergelijkbare meting geen geschikt middel is om inzicht te verschaffen in de beleving van het woon- en leefklimaat. Tevens kan hieruit worden geconcludeerd dat ammoniakpieken niet per definitie maatgevend zijn voor de (beleving van) gezondheid in een gebied.

Veehouderijen stoten behalve ammoniak ook geur, fijnstof en endotoxinen uit, die invloed hebben op gezondheid.

Voor fijnstof geldt dat het Rijk hier op basis van EU-beleid regels aan stelt. De verwachting is dat deze regels binnen enkele jaren worden aangescherpt. Het ligt dus minder voor de hand om hier nu op gemeentelijk niveau op te sturen.

Voor endotoxinen heeft de gemeente in de *Handreiking veehouderij en volksgezondheid 2.0* het toetsingskader voor endotoxinen opgenomen. Dit houdt in dat we de advieswaarde van 30 endotoxine units per kubieke meter (EU/m³) die door de Gezondheidsraad is voorgesteld hebben overgenomen. Op basis van deze advieswaarde zijn de veilige minimumafstanden te bepalen waaraan nieuwe ontwikkelingen getoetst moeten worden.

Voor geur zijn we bezig met het opstellen van milieubeleid, waaronder geurbeleid. Hiervoor werken we ook met andere gemeenten in regio Noordoost-Brabant samen aan een handreiking milieu. Binnen deze samenwerking is Maashorst kartrekker voor het thema geur. De regionale handreiking moet handvatten bieden voor het opstellen van gemeentelijk milieubeleid. Het nieuwe milieubeleid zal van toepassing zijn op nieuwe situaties.

In de Graspeel is het zo dat in de bestaande situatie geurhinder wordt ervaren. Het nieuwe geurbeleid zal op de korte termijn hier geen effect op hebben. In een eerdere verkenning uit 2023 kwam naar voren dat een gebiedsgerichte aanpak op de schaal van de Graspeel op dat moment niet zinvol leek. Wel constateren we nu dat het aanstellen van een gebiedsmanager een belangrijke eerste stap zou zijn voor een succesvol vervolgtraject. De benodigde sociale infrastructuur ontbreekt om de relatie tussen gemeente en belanghebbenden goed te onderhouden. Een gebiedsmanager zou hier verbetering in moeten brengen.

Hoe gaan we verder?

Op basis van deze resultaten moeten we helaas concluderen dat een focus op de eerder gemeten ammoniakpieken niet doelmatig is en waarschijnlijk geen handvatten biedt om de situatie aan te pakken. Vanwege de incidentele aard van de pieken is de haalbaarheid van onderzoek naar de bron hoogst onzeker. In het onwaarschijnlijke geval dat er een specifieke bron geïdentificeerd zou worden is het zeer de vraag of en welke maatregelen zouden kunnen worden

ingezet. Het is ook zeer de vraag of eventuele maatregelen een effect zouden hebben op de omgeving, aangezien de pieken niet van de grootste uitstoters lijken te komen op basis van windrichting.

Wij hebben ons oorspronkelijk op dit gebied gericht vanwege de ervaren hinder door omwonenden. Zoals uit de klachtenanalyse naar voren kwam, was het merendeel van de klachten in de meetperiode gerelateerd aan geurhinder. Om beter aan te sluiten bij de hinderbeleving willen we op twee sporen verder. Ten eerste zijn we de mogelijkheden aan het verkennen om geur in het gebied te meten. Ten tweede zijn we de haalbaarheid van belevingsonderzoek aan het verkennen.

Voor het meten van geur in de omgevingslucht is de stand der techniek nog ontoereikend. Metingen aan de bron lijken het meest voor de hand te liggen. Dit zou bijvoorbeeld betekenen dat er bij een aantal veehouderijbedrijven wordt gemeten. De geschiktheid van deze methode hangt ook af van de bereidheid van ondernemers om aan het onderzoek mee te doen. We weten namelijk ook dat geurmetingen gepaard gaan met een hoge mate van onzekerheid. Het doel van de metingen moet dan ook niet zijn om 'daders' aan te wijzen, maar als hulpmiddel om de geurbelasting beter in kaart te brengen, ook met het oog op toekomstige ontwikkelingen.

Gezien de hoge meetonzekerheid en de grote rol die *beleving* speelt bij geur willen we geurmetingen combineren met een focus op de beleving van hinder en gezondheid onder bewoners en ondernemers. Het doel van dit belevingsonderzoek is vooral om een constructieve dialoog mogelijk te maken tussen bewoners en veehouders. Hierbij zouden we gebruik willen maken van het [Bolk-model](#) voor Positieve Gezondheid en Leefomgeving, die eerder in de gemeenten Boekel en Land van Cuijk met goede resultaten is toegepast. Deze methode is ontwikkeld door het Louis Bolk Instituut, waar we momenteel mee in gesprek zijn. De integrale benadering van deze methode leidde in eerdere casussen tot meer wederzijds begrip tussen veehouders en omwonenden. Bovendien bracht deze aanpak structuur aan in een complexe situatie, wat het draagvlak voor mogelijke oplossingen bevorderde. Op basis van deze positieve ervaringen hopen we met deze aanpak de schijnbare patstelling in het gebied te kunnen doorbreken.

Zoals eerder aangegeven is een belangrijke voorwaarde dat er een goede relatie is tussen gemeente en belanghebbenden. Om dit te borgen zou een gebiedsmanager van grote toegevoegde waarde zijn. Om toch op te korte termijn stappen te zetten en niet te hoeven wachten op een gebiedsmanager willen we als eerstvolgende stap met het gebied in gesprek om de stand van zaken te bespreken. De meest geschikte benadering voor deze gesprekken stemmen we af met de adviseurs van het Louis Bolk Instituut. Op basis hiervan zullen we nader beoordelen wat de meest geschikte aanpak is en of een belevingsonderzoek haalbaar is.

Communicatie

Bewoners van de Graspeel worden per brief geïnformeerd over de resultaten van het vooronderzoek naar ammoniakpieken en de vervolgstappen die nu worden verkend.

Vervolg

Indien meer bekend is over het vervolgtraject wordt u daar over geïnformeerd.

Bijlagen

1. ODBN adviesbrief - Advies en onderzoek luchtkwaliteit Graspeel Zeeland
2. Brief aan bewoners - Luchtkwaliteitsonderzoek Graspeel

Uden, 11 maart 2025

Burgemeester en wethouders van Maashorst

de secretaris, de burgemeester,

J.A.G.M. van Aaken

J.A. van der Pas